

VASSTELLING VAN WINS IN BESIGHEID.

In die aanbieding van my rede oor „Vasstelling van Wins in Besigheid” is dit vanselfsprekend dat ek as rekenmeester my op die standpunt van die rekenmeester sou stel en dan die vir ons algemeen aanvaarde beginsels onder die soeklig plaas. Geen ekonoom kan verwag dat ek van ’n suiwer ekonomiese standpunt kon uitgaan of dat ek sou poog om die rekenmeester tot die standpunt van die suiwer ekonoom oor te haal nie. Miskien sou dit dan baie makliker wees, omdat daar in die suiwer Ekonomie besliste standpunte oor hierdie aangeleentheid ingeneem is.

Dr. F. J. du Plessis se stelling dat ek die leser onder die indruk gelaat het dat die definisie wat ek as uitgangspunt gebruik het, veral in die Ekonomie, algemeen aanvaar word, kan ek in my artikel nie vind nie. Dit is duidelik dat dr. Du Plessis my artikel só geïnterpreteer en beoordeel het, wat gelei het tot ’n gevolgtrekking dat ek twee heeltemal verskillende analitiese prosesse in die suiwer Ekonomie met mekaar verwar.

In my artikel word dit baie duidelik gestel: „Ek wil by hierdie geleentheid poog om die rekenmeester se begrip van

wins van nader te beskou . . . .” Die rekenmeester se begrip van wins word dus as uitgangspunt geneem soos dit in die gestelde definisie omvat word. Dit is immers ’n algemeen gangbare basis waarop wins in die praktyk deur rekenmeesters bepaal word. Onttrekkings en nettowaarde is alledaagse begrippe in die Rekeningkunde. Die hele betoog gaan egter oor die interpretasie wat die rekenmeester aan hierdie begrippe gee.

In die bespreking van die faktore van die winsvergelyking probeer ek om dié faktore by ekonomiese begrippe aan te pas en kom dan by ’n juiste teoretiese begrip van wins, wat ek die „ideale wins” noem. Hierdie „ideale wins” stel ek teenoor die rekeningkundige wins en toon aan op grond van resultate van ’n ondersoek dat daar ’n verskil in prinsipe tussen die resultate van die twee berekeninge en gevolglik ook in die inhoud van die twee begrippe van wins bestaan.

In die bepaling van die nettowaarde-faktore word van ’n verdiskonterings-vergelyking gebruik gemaak. In dié vergelyking word van ’n rentekoers gebruik gemaak. Dr. F. J. du Plessis is baie seker dat dit ’n verdiskonterings-

koers moet wees. Laat ons die volgende eenvoudige voorbeeld beskou: 'n Bedrag van £100 wat nie voor oor een jaar vanaf vandag onttrek kan word nie, is nie vandag die pari-waarde werd nie, maar die pari-waarde minus die koers van die rente waarteen die £100 belê is. As die rentekoers 8% p.j. is, is die £100 wat een jaar vanaf vandag onttrek kan word slegs £92.11.11 vandag werd, 8% op £92.11.11 vir een jaar bedra £7.8.1. £92.11.11 plus £7.8.1=£100. In die

formule is die faktor $(1 + \frac{r}{100})$.

M.i. is hier sprake van 'n rente- en nie van 'n verdiskonteringskoers nie.

Met behulp van die hierbo genoemde verdiskonteringsvergelyking kom ons dan tot 'n juiste teoretiese begrip van die „ideale wins”. Die vraag of dit ook 'n teoreties juiste begrip is, is sekerlik 'n saak van opinie. Bestaan daar so iets as 'n (altyd geldende) teoreties juiste begrip?

Die berekening van die kapitaalwaardes van bates kom nie net in die ekonomiese teorie voor nie, maar ook in die Rekeningkunde. Hierdie beginsel vind bv. praktiese toepassing by die waardering van Klandisiewaarde waar van die Annuïteitsmetode gebruik gemaak word:

$$Q = 1 - \frac{r}{100} \frac{1 - \frac{1}{(1 + \frac{r}{100})^n}}{\frac{r}{100}}$$

waar Q die huidige waarde van 'n annuïteit van £1 vir „n” jare teen r% verteenwoordig. Hierdie toepassing handel oor die verband tussen 'n normale vergoeding op kapitaal (netto bates) en die verwagte toekomstige

winste. Om dus te beweer dat die beginsels wat in die Keynesiaanse teorie beliggaam is slegs gebruik word in die proses wat bepaalbaar is vir die vraag na produksiegoedere, is 'n eng suiwer ekonomiese standpunt, wat in hierdie beskouing nie ter sake is nie.

Die res van dr. Du Plessis se betoog, wat op die hierbo genoemde eng standpunt gebasseer is en wat ten doel het om aan te toon dat die historiese kosprys as uitgangspunt vir die winsberekening die ekonomies juiste benadering is, is m.i. ietwat skuins by die skyf verby.

Dr. du Plessis sluit sy diskussie af deur te beweer dat onsigbare kapitaalwaardes nie in die Balansstaat opgeneem moet word nie, aangesien dit die rekeninge heeltemal subjektief en vir alle objektiewe beoordeling nutteloos maak. „Hierdie subjektiewe element moet ons oorlaat aan die kapitaalverskaffers en die bestuur. Hulle moet dink in terme van verwagte wins, en nie die rekenmeester en die ekonoom nie”. Hoe kan hierdie kapitaalverskaffers en bestuur in terme van verwagte wins en toekomsbeleid dink as hulle nie hierin deur die rekenmeester en ekonoom gelei word nie? Is dit dan nie 'n integrerende deel van ons funksies nie? Hierdie mense steun op ons tegniese en teoretiese kennis — dis een van die gronde van ons bestaansreg. As ons hierdie diens aan hulle nie kan lewer nie, vervul ons een van ons funksies nie. En dit is in hierdie poging om beter dienste te lewer, dat ek sekere gedagtes vir verbeterde metodes aan die hand gedoen het.

J. A. GROVÉ.

P.U vir C.H.O.